

LANDSTINGSREVISIONEN

Granskning av årsbokslut 2012-12-31

Rapport nr 34/2012

Västerbotten läns landsting

Granskning av årsbokslut 2012-12-31

Genomförd på uppdrag av revisorerna

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	3
1.1	Bakgrund.....	3
1.2	Syfte och revisionsfrågor	3
1.3	Revisionskriterier	3
1.4	Ansvarig nämnd.....	4
1.5	Metod och avgränsningar	4
2	RÄTTVISANDE RÄKENSKAPER	4
2.1	Bokslutsprocessen	4
2.2	Efterföljsamhet av riktlinjer	5
2.3	Förändrade redovisningsprinciper	5
2.4	Årsredovisningen	5
2.5	Resultaträkningen	6
2.6	Balansräkningen (Kommentarer väsentliga balansposter)	9
2.7	Bedömning.....	13
3	UPPFÖLJNING AV MÅL FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING	14
3.1	Finansiella mål	14
3.2	Balanskravet	15
3.3	Verksamheternas vidtagna åtgärder och förutsättningar för att nå budget i balans	15
3.4	Bedömning.....	17
4	DEN INTERNA KONTROLLEN INOM REDOVISNINGSSOMRÅDET	18
5	SLUTSATSER	18

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Revisionen skall enligt kommunallagen årligen pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

För att revisionen skall kunna uttala sig om räkenskaperna för 2012 varit rättvisande och om verksamheten sköts från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, genomförs denna granskning av årsbokslut och årsredovisning för Västerbottens läns landsting 2012.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

På uppdrag av revisorerna har vi granskat Västerbottens läns landstings årsbokslut och årsredovisning per 2012-12-31, med däri ingående balans- och resultaträkningar, kassaflödesanalys och noter.

Vi har dessutom granskat delårsbokslutet per 2012-07-31 och granskningen har avrapporterats till revisorerna i revisionsrapport, daterad 4 september 2012.

Granskningens huvudsakliga syfte är att bedöma huruvida årsbokslutet, inklusive den sammanställda redovisningen för koncernen, ger en rättvisande bild av resultat och ställning och är framtaget i enlighet med god redovisningssed inom kommunal verksamhet. Liksom i granskningen av delårsbokslutet skall en bedömning göras av måluppfyllelse avseende de finansiella målen samt huruvida balanskravet uppnåtts. Revisionsmålen kan sammanfattas i följande frågor:

- Har den finansiella redovisningen tagits fram i enlighet med Lag om kommunal redovisning och god redovisningssed?
- Föreligger rättvisande räkenskaper?
- Är redovisat resultat förenligt med de av fullmäktige fastställda målen för god ekonomisk hushållning.
- Har balanskravet uppnåtts?
- Föreligger en tillfredsställande intern kontroll inom redovisningsområdet?

Rapporten innefattar väsentliga iakttagelser och sammanfattande bedömningar.

1.3 Revisionskriterier

Granskningen sker i enlighet med kommunallagen och andra författningar om revision, revisionsreglementet samt enligt god revisionsred i kommunal verksamhet. Vidare kommer de rekommendationer och utkast till rekommendationer som SKYREV (Föreningen Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer) utger att vara vägledande.

Landstingsstyrelsens ansvar för rättvisande räkenskaper och årsredovisningen regleras i följande lagar, mål och normer, vilka utgör den norm/ de kriterier som granskningens resultat värderas mot:

- ▶ lag om kommunal redovisning (KRL).
- ▶ Kommunallagen
- ▶ Landstingets fastställda mål för god ekonomisk hushållning
- ▶ God redovisningssed

1.4 Ansvarig nämnd

Granskningen ska omfatta samtliga styrelser, nämnder och verksamhetsområden inom landstinget.

Ansvar för upprättande av årsredovisningen och för att landstinget har rättvisande räkenskaper ligger på landstingets styrelse.

1.5 Metod och avgränsningar

Granskningen är utförd i enlighet med god revisionssed i kommunal verksamhet. Detta innebär att revisionen planerats och genomförts på ett sådant sätt att den skall upptäcka om informationen i årsredovisningen innehåller väsentliga felaktigheter. Riskbedömningen är central i vår metod. Kombinationen av inneboende risk, kontrollrisk och revisionsrisk utgör grunden för vår bedömning av granskningsinsatser vad avser art och omfattning.

Granskningen utgår från bokslutet som upprättats av den centrala administrationen och årsredovisning per 2012-12-31. Uppföljning har skett mot landstingets samlade budget och verksamheternas budgetar samt mot prognoser lämnade under 2012. Jämförelse har även skett mot föregående års utfall.

Granskning av resultaträkningen på totalnivå samt per verksamhetsområde har skett genom så kallad analytisk granskning vilket innebär att vi jämfört utfallet med såväl budget som tidigare års utfall. En dialog har härefter skett med ansvariga verksamhetsområdeschefer (VO-chefer) och controllers för att följa upp oväntade avvikelser, likväl som att vi diskuterar kvalitet i redovisat utfall. Granskningen har härtill inkluderat en registeranalys av data hämtat ur landstingets lönesystem.

Landstingets balansräkning har substansgranskas utifrån gjorda balanskontoutredningar. Vi har kontrollerat att samtliga balanskonton är avstämda och verifierade med underlag som styrker existens och värdering. Granskningsinsatsens omfattning för respektive konto är beroende av vilken risknivå som kontot utgör.

Siffermaterialet i årsredovisningen har kontrollerats mot landstingets huvudbok och den sammanställda redovisningen. Härtill har vår granskning tillgodosett att årsredovisningen innehåller den information som krävs enligt gällande lagtexter och god redovisningssed i kommunal verksamhet.

2 Rättvisande räkenskaper

2.1 Bokslutsprocessen

Vår samlade bedömning efter utförd granskning är att ekonomistaben förfogar över kompetent personal för den ekonomiska rapporteringen. Landstinget bedöms ha en utvecklad och fungerande bokslutsprocess. Dokumentationen och kvaliteten i bokslutet bedöms över lag

hålla hög nivå och granskningen har inte påvisat något annat än att deadlines och uppsatt tidplan har efterföljts. Interna bokslutsinstruktioner finns upprättade och bedöms i allt väsentligt ha efterföljts. Vi vill dock framföra följande iakttagelser:

- Årsredovisningsprocessen bör stramas upp och tidigareläggas i sina respektive beståndsdelar.
- Landstinget behöver se över sina rutiner för att säkerställa en så korrekt periodisering som möjligt av köpt respektive såld vård mellan år.
- Redovisningen av externa projektmedel utvisar projekt som inte haft någon rörelse under de senaste två åren. Vi rekommenderar att en genomgång företas och att projekavslut/resultatavräkning sker där så är möjligt.
- Mot bakgrund av att den i bokslutet upptagna värderegleringsreserven bedöms vara otillräcklig, bör landstinget överväga att ändra bedömningsgrund för när en kundfaktura ska anses som osäker.
- Vi har tidigare rapporter påtalat vikten av att landstinget ser över regelverket och tillämpningen gällande redovisning av skulder för läkares jourkompensation.
- Anläggningsregister för hjälpmedelsutrustning saknas allttjämt trots tidigare påpekanden härom.

Vår granskning av resultatutvecklingen och balansräkningen kommenteras vidare i avsnitt 2.5 och 2.6 nedan,

2.2 Efterföljsamhet av riktlinjer

För de fall det förekommer avsteg från Rådet för kommunal redovisning, RKR:s rekommendationer ska skäl för detta anges i årsredovisningen. Upprättad årsredovisning anger inga avsteg. Vår granskning har heller inte påvisat några avsteg.

2.3 Förändrade redovisningsprinciper

Vår granskning har inte identifierat några förändrade redovisningsprinciper av väsentlig karaktär.

2.4 Årsredovisningen

Årsredovisningen bedöms i allt väsentligt vara upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och i överensstämmelse med god redovisningssed.

2.5 Resultaträkningen

2.5.1 Översiktlig sammanställning över resultatet

Belopp i Mkr	Resultat helår 2012	Resultat helår 2011	Budget helår 2012	Prognos helår 2012 (delårs- rapport)	Budget- avvikelse helår 2012
Verksamhetens intäkter	2 419	2 267	2 232		187
Verksamhetens kostnader	-8 544	-8 294	-8 343		-201
Avskrivningar, plan	-309	-289	-297		-12
Verksamhetens nettokostnader	-6 434	-6 316	-6 408	-6 355	-26
Skatteintäkter	4 848	4 707	4 828	4 874	20
Generella statsbidrag o utjämning	1 723	1 735	1 760	1 732	-37
Summa skatteintäkter och statsbidrag	6 571	6 442	6 588	6 606	-17
Finansiella intäkter	368	189	39	} 88	329
Finansiella kostnader	-241	-501	-106		-135
Resultat före extraordinära poster	264	-186	113	339	151
Extraordinära poster	0	0	0	0	0
Årets resultat	264	-186	113	339	151

2.5.2 Utfall för helåret

Årets resultat för Västerbottens läns landsting uppgår till 264 Mkr, vilket innebär en positiv budgetavvikelse på 151 Mkr. Den positiva avvikelsen och mer härtill har dock påverkats av händelser som ligger utanför landstingets egentliga kontroll. Intäkter av engångskaraktär i form av återbetalda socialförsäkringspremier har påverkat verksamhetens nettokostnad med 121 Mkr. Vidare har de finansiella posterna utvecklats positivt jämfört med budget med 194 Mkr, framförallt till följd av den under året möjliggjorda reverseringen av tidigare års gjorda nedskrivningar av värdepapper. Konjunkturdämpningen har dock medfört att finansieringen i form av skatteintäkter och generella statsbidrag nu börjat utvecklas negativt. Sammantaget innebär detta att landstinget inte hade uppvisat en ekonomi i balans för verksamhetsåret för utan dessa opåverkbara faktorer.

Verksamheternas nettokostnader har, enligt den redovisade resultaträkningen, under året ökat med 1,9 procent (föregående år 1 procent). Exkluderat intäkten av engångskaraktär i form av återbetalda socialförsäkringspremier, uppgår ökningen i själva verket till 3,8 procent. Detta medan skatteintäkter och generella statsbidrag endast har ökat med 2,0 procent % (föregående år 2,9 procent). Det uppnådda förhållandet, att verksamhetens nettokostnader nu ökar snabbare än finansieringen, i form av skatter och generella statsbidrag, är ett fundamentalt problem. Landstinget står inför stora utmaningar för att komma tillrätta med denna obalans. Tidigare års negativa resultat, med krav på snar återställning, som kommande kostnadsfördringar, till följd av förändringar i demografin och den medicinska utveckling, adderar till problemet och ställer krav på anpassningar. Detta för att säkerställa och upprätthålla en lagstadgad ekonomi i balans i första hand och härtill fullmäktiges uppsatta resultatmål i andra

hand. Utvecklingen har hittills under årets två första månader 2013 inte påvisat någon positiv förändring. Såväl resultat som erhållen skatteprognos viker i förhållande till budget.

2.5.3 Prognos för helåret

Vi har i tidigare års granskningar kommenterat att en god prognostiseringsförmåga av resultatutvecklingen föreligger. Med dessa förutsättningar på plats finns goda möjligheter för styrning och beslutsfattande. I samband med granskningen av delårsbokslutet poängterade vi dock osäkerheten i hur väl landstingets verksamheter skulle lyckas uppnå kvarstående och förväntade effekter av igångsatta besparingsprogram.

Totalt sett avviker årsresultatet negativt från den förväntade prognosen, upprättad på basis av delårsbokslutet i juli, med 75 Mkr. Finansieringen i form av skatteintäkter och statsbidrag avviker med – 35 Mkr till följd av alltmer försämrade prognoser. Denna avvikelse har dock tagits ut av positiva effekter till följd av utvecklingen på de finansiella marknaderna. Avvikelsen för verksamheternas nettokostnad uppgår däremot till -79 Mkr och får ses som ett mått på att igångsatta besparingsprogram inte har gett avsedd effekt under verksamhetsåret. Verksamheten går därmed in i 2013 med en för stor kostnadsnivå sett till vad finansieringen medger

2.5.4 Utförd granskning av resultaträkningen

Förutom en genomförd analytisk granskning av intäcks- och kostnadsslagen i resultaträkningen har vi utfört en avstämning av landstingets finansiering visavi staten. Härtill har vi med hjälp av IT-specialiserad granskare och analysverktyg genomfört analyser av databasen för landstingets lönehantering. Vår genomförda granskning har inte påvisat några väsentliga avvikelser i förhållande till hur landstingets resultat har redovisats i årsredovisningen.

Vi har vidare i vår granskningsprocess inhämtat kommentarer från VO-cheferna angående hur verksamhetsresultaten har utvecklats under året, sett till förutsättningarna och vilka åtgärder man vidtagit i syfte att nå en ekonomi i balans. Resultatutvecklingen kommenteras nedan medan de vidtagna åtgärderna redovisas under avsnitt 3.3.

Verksamhetens nettokostnadsutveckling

Nedanstående diagram utgör en analys av hur utfallet av nettokostnaden för året avviker från budget och föregående år. Noterbart är att den ursprungliga årsbudgeten har justerats två gånger under året. Normalt sker endast en justering per år, i form av en tilläggsbudget. Den andra justeringen under 2012 gjordes i form av tilldelningar till verksamheterna mot bakgrund av den centralt erhållna återbetalningen av socialförsäkringspremierna från AFA.

Avvikelse 2012 budget/föregående år per anslagsbindningsnivå

Belopp i Mkr	Utfall 2 011	Årsbudget enl L-plan	Budget- just 1	Budget- just 2	Total just år	Budget -12 efter just	Utfall 2 012	Avvikelse budget	Avvikelse f.år
Landstingsstyrelsen									
Primärvård	1 091	1 085	3	0	3	1 088	1 089	-1 *)	2
Allmän service	516	455	1	25	26	481	513	-32	3
Övrig verksamhet inom LTS	612	678	-40	-89	-129	549	525	24	87
Avskrivningar	290	296	-1	0	-1	295	304	-9	-14
Pensionskostnader	218	287	-14	-17	-31	256	248	8	-30
Summa LTS	2 727	2 801	-51	-81	-132	2 669	2 679	-10	48
Hälso- och sjukvårdsnämnd									
Medicinsk vård	1 229	1 231	14	10	24	1 255	1 263	-8	-34
Kirurgisk vård	1 123	1 111	23	19	42	1 153	1 185	-32	-62
Regionvård	924	898	34	8	42	940	990	-50	-66
Tandvård	145	146	2	0	2	148	146	2	-1
Övrig verksamhet	6	39	-15	54	39	78	9	69	-3
Summa HSN	3 427	3 425	58	91	149	3 574	3 593	-19	-166
Nämnd för funktionshind/hab	143	136	3	2	5	141	142	-1	1
Övriga nämnder verksamhet	22	24	0	0	0	24	22	2	0
Summa övr verksamheter	165	160	3	2	5	165	164	1	1
Verksamhetens nettokostnad	6 319	6 386	10	12	22	6 408	6 436	-28	-117

*) Primärvård produktion -17 Mkr mot budget

Nedan återges i sammandrag VO-chefernas kommentarer till resultatutvecklingen under 2012 för verksamheter med större budgetavvikelser.

Primärvården

Läkarbristen där nettoköp av läkare och vakanta läkartjänster uppgår till -17,9 Mkr och ej klarade kvalitetsmål, som delvis hänger samman med bristen på läkare. Kostnaden för stafettläkare uppges ha varit oväntat hög, 30 procent högre än året innan.

Vår kommentar:

Avvikelserna beror på en känd problematik som inte var beaktade i budgetprocessen.

Allmän service

Avvikelsen är framförallt hänförlig till fastighetsområdet där höga kostnader redovisas för sanering av lokaler och kostnader för planerat underhåll. Även betydande avvikelser för sjukresekostnader och informatik-utrustning föreligger medan mediakostnaderna har utvecklats positivt.

Vår kommentar:

Noterbart är att verksamhetens nettokostnadsutfall i stort sett har varit i paritet med föregående års utfall. Trots gjorda budgetjusteringar under verksamhetsåret utgörs avvikelserna av problematik som inte var tillgodosedda i budgetprocessen.

Medicinsk vård

Verksamheten utvisar, relativt sett till sin omfattning, endast en mindre avvikelse. Denna uppges vara ett resultat av utmaningen i genomförandet av Projekt Balans, där vissa enheter har haft svårt att nå mål. Budgetjusteringen under löpande år har erhållits för läkemedel.

Kirurgisk vård

Överskriden personalbudget med 25 Mkr samtidigt som utomlänsvården utvisar 7 Mkr i underskott till följd av att vårdgarantin inte har uppnåtts. Brist på läkare inom ett antal specialite-

ter har inneburit dyra lösningar utan täckning i budget. Nationella riktlinjer inom framförallt cancervården framhålls vara kostnadsdrivande.

Regionvård

Regionintäkternas underskott på 24 Mkr (överskott 2011 på 15 Mkr) bedöms enligt uppgift inte vara påverkad av en förändrad remittering. Läkarbemanningsfrågan för specialister med behov av "dubbelbemanning" för träning är kostnadsdrivande. Underskott finns även främst för sälläkemedel, serviceavtal och medicinska biobanken.

Nämnd för funktionshinder och rehabilitering

Hjälpmiddelsverksamhet redovisar ett underskott med - 8 Mkr samtidigt som Habiliteringscentrum redovisar överskott på grund av stora svårigheter med rekrytering av specialkompetent personal.

Sammantagen kommentar:

Till väsentlig del synes årets avvikelser vara relaterade till två problem. Det ena är att igångsatta besparingsprogram inte har gett avsedd effekt under verksamhetsåret. Det andra utgörs av att kända problemområden sedan lång tid inte haft budgettäckning.

2.6 Balansräkningen (Kommentarer väsentliga balansposter)

2.6.1 Materiella anläggningstillgångar

Landstingets investeringar under året uppgår till 315 mkr och består av investeringar i byggnader (163 Mkr), utrustning (145 Mkr) och immateriella tillgångar (8 Mkr). De största investeringarna rör:

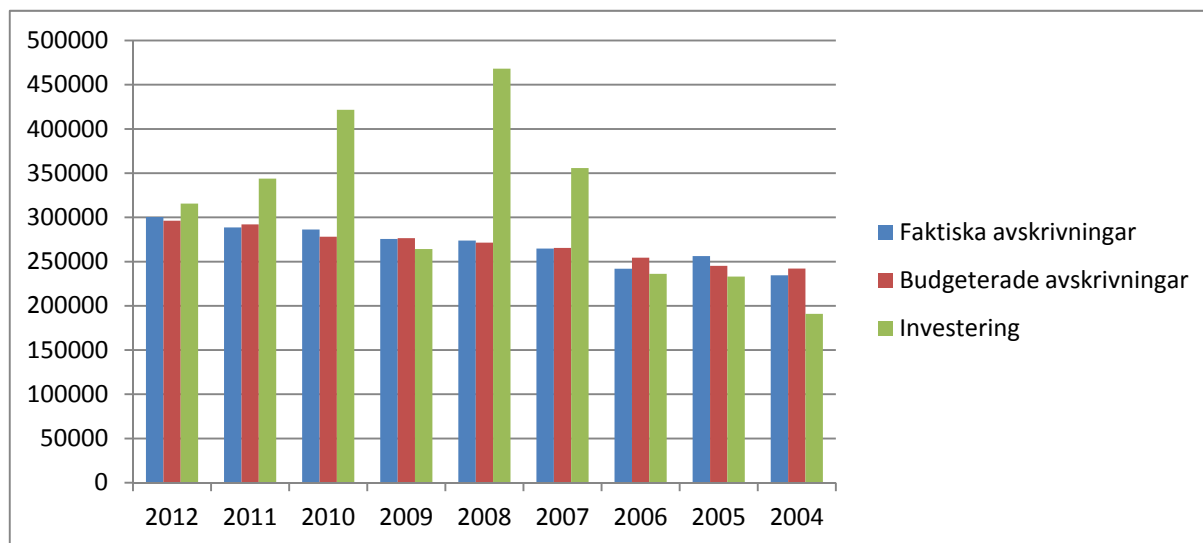
- NUS förstärkning av elnät och avveckling av ånga
- NUS projektering och rivning för ombyggnad av Byggnad 7
- NUS ombyggnad av sterilcentral i Byggnad 3A
- Skellefteå ombyggnad plan 1 och 2 (psykiatri) Byggnad 140
- KRUT-projektet (nya gatan med busshållplatser mm)¹

Vid vår granskning har vi även detta år noterat att det för hjälpmedelscentralen inte finns något anläggningsregister. För övriga tillgångar finns anläggningsregister och dessa överensstämmer med vad som är redovisat i huvudboken.

Vi har även konstaterat att underlag för beräkning av investeringar och realisationsvinster har förbättrats jämfört med tidigare år. Årets försäljningar har varit blygsamma, varför resultatet påverkas i mycket liten utsträckning av försäljningar och utrangeringar.

Sedan många år tillbaka har fullmäktige fastställt principen att investeringar och avskrivningar över tid ska vara lika. Utifrån nedanstående diagram kan vi se att avskrivningar och investeringsvolym nu följer varandra samt att budgeterade och faktiska avskrivningar ligger på samma nivå.

¹ Nettoinvestering efter avdrag investeringsbidrag 29 Mkr. För investeringsbidrag till KRUT-projektet, se avsnitt Långfristiga skulder.

2.6.2 Kortfristiga placeringar

Under året har reverseringar av tidigare gjorda nedskrivningar av kortfristiga placeringar gjorts med 245 Mkr. I bokslutet har reservering för realiserade förluster gjorts med 10 Mkr.

Landstinget redovisar ett lägre bokfört värde (2 325 Mkr) än marknadsvärde (2 338 Mkr) för den totala portföljen. Placeringarna är värderade post för post till det lägsta av anskaffningsvärde och verkligt värde enligt lägsta värdes princip. Placeringarnas sammantagna anskaffningsvärde uppgår på balansdagen till 2 335 Mkr (f å 1 849 Mkr). Uppgift angående marknadsvärdet per balansdagen bör synliggöras i not till balansposten.

2.6.3 Kundfordringar

Posten har ökat med 26 % mot fjolåret och uppgår per 2012-12-31 till 257 Mkr. Saldot på balansdagen varierar mellan åren, främst beroende på tidpunkten för fakturering av utomlänsvård (genomförs när respektive vårdtillfälle avslutas). De nio största kunderna, främst närliggande landsting, står för 81 % av saldot.

Rutinen för reservering av osäkra kundfordringar är oförändrad från föregående år. Fordringar som har en förfallotidpunkt 12 månader före balansdagen eller tidigare bokas bort från kundfordringskontot och kostnadsförs. Samtidigt bevakas dessa fordringar i en sidoordnad reskontra och ligger som ett inkassoärende. För de fall avbetalning gjorts på fordran, anses de inte alltid som osäkra, utan en individuell bedömning görs. Vid vår granskning har vi analyserat kundreskontran och kommit fram till att ovan beskriven rutin efterlevs.

Av utestående kundfordringar per balansdagen har 2 Mkr reserverats som bedömt osäkra. Reserven storlek är oförändrad jämfört med föregående år. Sett till storleken av redovisade kundförluster under senare år synes den bedömda reserven vara otillräcklig. Vi konstaterar att redovisade kundförluster för 2012 uppgår till ca 10 Mkr. Motsvarande siffra de senaste fyra åren har legat på nivåer över 5 Mkr. En åldersfördelning av kundreskontran utvisar att utestående fakturor förfallna sedan mer än sex månader summerar till 6,4 Mkr. Mot denna bakgrund bedömer vi reserven för osäkra fordringar vara 3 Mkr för låg. Landstinget bör överväga att ändra bedömningsgrund för när en kundfaktura ska anses som osäker.

Vid vår granskning har vi kontrollerat att avstämning mellan huvudbok och underliggande reskontror har genomförts för samtliga kundfordransposter på balansdagen utan anmärkning. Vi har även följt upp betalningar efter balansdagen på utestående kundfordringar och detta visar på att 82 % av fakturorna var betalda efter sex veckor.

2.6.4 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Vid vår granskning har vi stämt av ingående poster mot underlag utan anmärkning. Härtill har vi erhållit tillfredsställande kommentarer till hur posterna avviker mot tidigare perioder.

I årsbokslutet uppgår redovisade upplupna intäkter för utomlänsvård till 38 Mkr (f å 29 Mkr) och avser i likhet med fjolåret upplupna intäkter avseende de stora sjukhusen. Värdering av vård, som inte är avslutad, görs genom att landstinget tar ut filer innehållande data om pågående vårdinsatser och prissätter dessa till ett snittpris för aktuell genomförd vård. Detta görs enligt samma modell som tidigare år.

Under 2012 har ingen uppföljning gjorts för utfallet av beräknade intäkter vid fjolårets bokslut. Detta innebär att landstinget själva inte utvärderar hur rimlig beräkningen faktiskt blev. Detta bör göras för att få ett bättre underlag för att bedöma den modell som används.

2.6.5 Eget kapital

Årets förändring av eget kapital utgörs av årets resultat.

2.6.6 Avsättningar

Avsättningar för pensioner uppgår till totalt 2 202 Mkr (f å 1 924 Mkr) och beloppet utgör i sin helhet avsättning till KPA i enlighet med erhållna engagemangsbesked.

Utöver de pensionsförpliktelser som redovisats som skuld respektive avsättning i balansräkningen redovisar landstinget en utgående ansvarsförbindelse om 5 762 Mkr (f å 5 721 Mkr).

2.6.7 Långfristiga skulder

Totala långfristiga skulder uppgår till 264 Mkr, där huvuddelen av skulden avser Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag (LÖF) med 167 Mkr.

Årets ökning om 48 Mkr kommer av ökade investeringsbidrag i samband med KRUT-projektet. Vår slutsats är att detta bidrag redovisas i enlighet med vad RKR:s rekommendation nr 18 föreskriver.

2.6.8 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Posten har ökat jämfört med föregående år med 43 Mkr, främst hänförligt till ökning av projektskulder (15 Mkr), semesterlöneskuld (13 Mkr).

Utestående projektmedel

Vad gäller granskning av projekt har vi genom att följa upp projekt där ingående och utgående balans är oförändrade, konstaterat det finns projektet skuldförda med 6 Mkr, där inga händelser påverkat redovisningen de två senaste åren. Vår rekommendation är att dessa

gås igenom och redovisas mot resultaträkningen, där det inte finns något återbetalningskrav på erhållna och resterande medel.

Semesterlöneskuld

Semesterlöneskulden har under året ökat med ca 12 Mkr och uppgår på balansdagen till 381 Mkr. Ökningen kommer sig av att löner och sociala avgifter ökat. Antal dagar är i stort sett oförändrade, totalt 170 820. Den genomsnittliga lönen har under året ökat med 3,34 %, vilket väl motsvarar semesterlöneskuldens förändring. Vår granskning av sparade dagar på semesterkuldslistan indikerar att det finns ett 100-tal personer med orimligt höga saldon alternativt orimligt många intjänade dagar under året. Detta avser ofta anställningar i två verksamheter. Löneavdelningen går igenom semesterkuldslistan och ser över detta i februari månad året efter räkenskapsåret. Enligt vår bedömning begränsas ett eventuellt fel till maximalt 1-2 Mkr.

Upplupen individuell del pensioner

I bokslutet redovisas en skuld för individuell pensionsdel med 163 Mkr, vilket innebär en ökning med dryga 4 Mkr. Skulden redovisas i enlighet med KPAs pensionsprognos så när som på en positiv avvikelse om 2 Mkr.

Jourskuld

Jourskulden har ökat med 2 mkr, vilket förklaras av att lönerna ökat. Antal jourtimmar ligger i paritet med fjolåret och uppgår till 147 313 (147 659) timmar. Snittlön per timme har ökat med 2,6 % och uppgår nu till 445 kr per timme eller 59 tkr per månad.

I underlaget för jourskulden ingår en rad läkare med mycket höga jourskulder, totalt åtta personer där beloppet är över 1 Mkr. Dessa jourskulder har upparbetats under en mycket lång tid. Jourskulden redovisas i bokslutet som en kortfristig skuld, vilket innebär att avsikten är att reglera den under kommande år. Någon utbetalning har inte gjorts under 2012. Vi rekommenderar en översyn av hanteringen.

Interimsfakturor

Vid vår granskning har vi kontrollerat inkomna leverantörsfakturor under 2013 med avseende på periodisering. Vår granskning visar på att driftsfakturor avseende el, värme etc. inte är korrekt periodiserade. Driftskostnaderna periodiseras utifrån budget och vi bedömer felet till ca 8 mkr i för lågt upptagna kostnader.

Utomlänsvård

I årets bokslut uppgår redovisade upplupna kostnader för utomlänsvård avseende december månad till ca 6 Mkr (f å 7 Mkr). Dessa upplupna kostnader avser den vård som utförts vid Akademiska sjukhuset i Uppsala, Sahlgrenska sjukhuset och Karolinska sjukhuset.

Under 2012 har uppföljning gjorts för utfallet av beräknade kostnader vid fjolårets bokslut avseende de stora sjukhusen. Utfallet var enligt uppgift ca 8 Mkr. Uppföljning har inte gjorts för övriga vårdgivare. Detta är en brist och vi uppmanar att detta genomförs för kostnader för utomlänsvård.

Vid vår granskning har vi granskat upplupna kostnader för köpt vård genom att titta på inkomna fakturor t o m 26 februari 2013. Vid vår granskning har noterat ett fel på för lågt upptagna kostnader med 12 Mkr.

2.6.9 Borgensåtagande Transitio

VLL har påtecknat borgensförpliktelser gällande solidarisk borgen såsom för egen skuld för AB Transitios finansiering av spårfordon. Per balansdagen uppgår detta belopp till 3 326 Mkr, av totalt 6 378 Mkr i garantibelopp för samtliga Transitios engagemang. Ett avtal om regressrätt har träffats mellan de landsting vilka har direkt eller indirekt ägande i Transitio AB. Detta begränsar Landstingets åtagande till borgen för de spårfordon som Länstrafiken har beställt, vilket belopp utgör 119 Mkr. Uppgifterna är avstämde mot erhållen engagemangsuppgift från Transitio AB.

2.6.10 Koncernfrågor

Vi har vid avgivandet av denna rapport inte erhållit någon reviderad årsredovisning för Region Västerbotten. Den konsolideringsfil som utgör underlag för upprättande av den sammanställda redovisningen har därmed inte kunnat verifieras mot en vederbörlig reviderad årsredovisning.

Landstingsstyrelsen redovisar i sin årsredovisning en mycket knapphändig information angående framtida eventuella finansiella risker härrörande till problemen knutna till spårtrafiken, med konsekvenser för Länstrafiken/Norrtåg AB och dess ägare och finansiärer. Detta mot bakgrund av förseningar i såväl färdigställandet av Ådalsbanan som förseningar och funktionella brister gällande levererade spårfordon, med konsekvenser till följd av anspråk på förseningsviten av kontrakterad operatör.

Vi vill med detta sagt göra landstingets revisorer uppmärksammade på problemområdet. Detta eftersom vi, med den begränsade information som för närvarande finns att tillgå, inte funnit det möjligt att granska problemställningen djupare inom ramen för detta projekt.

2.7 Bedömning

- Landstingets bokslutsprocess bedöms i huvudsak vara väl fungerande. Vi har dock lämnat synpunkter i syfte att förstärka rutiner för periodisering av köpt/såld vård, hantering av externa projektmedel, förlustriskreservering av fordringar samt skuld för läkares jourtidskompensation.
- Inga väsentliga förändringar i tillämpade redovisningsprinciper har noterats.
- Förutom vad som ovan framförts, angående behov av en förstärkt bokslutsprocess, har vår granskning inte påvisat några avvikelser från centrala instruktioner eller normgivning/riktlinjer som har föranlett väsentliga fel i bokslutet per 2012-12-31.
- Landstinget hade inte med egen kraft klarat av att redovisa en ekonomi i balans för verksamhetsåret. En analys av verksamhetens nettokostnader visar härtil att dessa nu ökar snabbare än finansieringen, i form av skatter och generella statsbidrag. Detta utgör ett fundamentalt problem. Landstinget står inför stora utmaningar för att komma tillrätta med denna obalans.
- Verksamheter med redovisade budgetunderskott synes vara relaterade till två problem. Det ena är att igångsatta besparingsprogram inte har gett avsedd effekt under verksamhetsåret. Det andra utgörs av att kända problemområden inte haft budgettäckning.
- Efter utförd granskning av bokslutet bedömer vi att 2012 års resultat är behäftat med fel om sammanlagt -15 Mkr, i enlighet med gjorda noteringar i avsnitt 2.6 ovan.

Framförallt härrör noterade fel till en bedömd felaktig periodisering av utgifter och då i första hand till i bokslutet bedömda kostnader för utomlänsvård. Motsvarande typ av fel har även förekommit tidigare år varför inte 2012 år som enskilt år bör belastas med hela effekten av det bedömda felet. Härtill kommer också den osäkerhet som följer av att ingen uppföljning i efterhand sker av i bokslutet bedömda upplupna intäkter av såld vård. Vår rekommendation är att Lanstinget bör se över sina rutiner för att säkerställa en så korrekt periodisering som möjligt av köpt respektive såld vård mellan år. Detta för att undvika obefogade övervältringseffekter av kostnader och intäkter mellan år. Med beaktande av denna notering gör vi bedömningen att landstingets resultat- och balansräkning i allt väsentligt ger en rättvisande bild av resultatet 2012 och ställning per 2012-12-31.

3 Uppföljning av mål för god ekonomisk hushållning

Fullmäktige skall fastställa mål för god ekonomisk hushållning och uppföljning av dessa mål skall göras i delårsrapport och i årsredovisning. Revisorerna skall granska och bedöma måluppfyllelsen. Mål för god ekonomisk hushållning omfattar både finansiella mål samt verksamhetsmål. Det är endast av fullmäktige fastställda mål inom ramen för god ekonomisk hushållning som är obligatoriska att utvärdera och bedöma i delårsrapport och årsredovisning. I denna granskning följs endast de finansiella målen upp.

3.1 Finansiella mål

Landstingsstyrelsen utvärderar i sin årsredovisning måluppfyllelsen av de finansiella mål som av landstingsfullmäktige har fastställts i landstingsplanen 2012-2015, samt balanskravsresultatet.

Målen för god ekonomisk hushållning har av fullmäktige beslutats till tre kvantifierbara finansiella mål vilka återges och kommenteras nedan;

- ▶ **Landstinget skall ha ett positivt ekonomiskt resultat som uppgår till minst 1,7 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag för 2012 samt minst 2 procent för vardera åren 2013-2015.**

Styrelsen konstaterar i årsredovisningen att resultatmålet har klarats eftersom det redovisade årsresultatet, 264 Mkr, överstiger 1,7 procent av prognostiserade skatteintäkter och generella statsbidragsintäkter, på sammanlagt 112 Mkr. Styrelsen påpekar emellertid i sin redovisning att det uppnådda resultatet i huvudsak beror på intäkter av engångskaraktär samt reversering av tidigare års gjorda nedskrivningar av placeringsmedel. Styrelsens påpekande överensstämmer med vad som ovan framförts i denna rapport.

Noterbart är att styrelsen har sin utgångspunkt i det uppnådda årsresultatet för året och inte i det justerade balanskravsresultatet, uppgående till 87 Mkr, se vidare avsnitt 3.2 nedan.

- ▶ **Investeringarna ska finansieras utan extern upplåning**

Vi instämmer i styrelsens konstaterande att målet uppnåtts, sett till innevarande år.

- ▶ **Det totala pensionsåtagandet vid utgången av 2015 ska vara finansierat till minst 25 procent.**

Det finns inga delmål fastställda, vilket innebär att det inte går att uttala sig om måluppfyllelse innan planperioden löpt ut. I årsredovisningen konstaterar styrelsen att finansieringsgraden har förbättrats med två procentenheter under året till 25 procent vid utgången av 2012. Vi tolkar detta som att styrelsen anser sig vara på god väg att klara det finansiella målet avseende finansiering av pensionsåtagandet. Vi avstår från att kommentera rimligheten av detta utan konstaterar att betydande osäkerheter råder såväl sett till hur det totala pensionsåtagandet som de finansiella marknaderna utvecklar sig under målperioden.

3.2 Balanskravet

Kravet på balans mellan intäkter och kostnader, balanskravet, är lagstadgat enligt Kommunallagen 8 kap. 4 §. Avstämning av balanskravet skall ske såväl i delårsrapporten, på basis av det prognostiserade och justerade resultatet för året samt i årsredovisningen.

Styrelsen gör i sin årsredovisning denna avstämning och redovisar ett balanserat justerat resultat för 2012 om 87 Mkr. Detta efter att årets resultat har justerats för uppkomna realisationsvinster och för orealiserade upp och nedskrivningar av värdepapper. Styrelsen konstaterar vidare att det uppnådda justerade resultatet för året inte räcker till för att återställa det lagstadgade kravet om 117 Mkr till följd av kvarvarande ackumulerade underskott från 2008 och 2009.

Härigenom bedöms balanskravet för 2012 inte vara uppfyllt. Noterbart är härtill att årets balanserade resultat uppnåtts med hjälp av positiva engångseffekter som inte var kända vid budgettillfället.

3.3 Verksamheternas vidtagna åtgärder och förutsättningar för att nå budget i balans

Vår utförda granskning har inkluderat en dialog med VO-cheferna utifrån ett antal centrala frågeställningar som exempelvis:

- avgörande faktorer till avvikelser mot budget och tidigare avlämnade prognoser,
- hur avvikelserna kommuniceras uppåt till ledning respektive inom organisationen,
- vilka finansiella mål som erhållits/åtagits,
- huruvida eventuella oklarheter beträffande de finansiella målen råder,
- bedöms målen realistiska att kunna genomföras av verksamhetsledningen,
- väsentliga åtgärder som vidtagits under perioden för att nå målen,
- åtgärder inför kommande period/nästa budgetår för att nå finansiellt mål?

Kontakten med VO-cheferna/ansvariga controllers kan, i likhet med den vi hade i samband med delårsbokslutsgranskningen, sammanfattas med att de finansiella målen upplevs som tydligt ställda såväl för landstinget i stort som för respektive verksamhetsområde. Däremot kan realismen i målen ifrågasättas. Detta eftersom flera VO-chefer pekar på omständigheter som gör att relevansen i respektive basenhets ekonomiska förutsättningar kan ifrågasättas. De negativa avvikelser som förekommer beror i stor utsträckning på känd problematik som exempelvis;

- brist på egna specialister inkl distriktsläkare medför dyra lösningar för att klara uppsatta verksamhetsmål,
- svårigheter att åstadkomma en optimal planering med begränsningar i kapacitet utan att tillgängligheten påverkas negativt,
- svårigheter att allmänt bromsa kostnadsutvecklingen, samt
- en mer eller mindre beständig underskottsproblematik för vissa enheter.

För några enheter har det redan vid budgetåtagandet stått klart att budgeten inte kommer att kunna hållas. Denna situation är naturligtvis inte godtagbar. Vad som dock också framkommer av svaren är att ledningen under senare år haft en tydlig ambition att mer individualisera förutsättningarna och använda de möjligheter till nationella jämförelser som finns för att identifiera eventuella överkostnader. Genom realistiska förutsättningar skapas förutsättningar att på ett tålmodigt sätt arbeta mot erhållna åtgärdsplaner i syfte uppnå de samlade besparingskrav som ställs.

I det följande återges i sammandrag VO-chefernas kommentarer till vilka eventuella åtgärder som man vidtagit under året respektive kommentarer till havda förutsättningar under verksamhetsåret som inför 2013.

Angående vidtagna åtgärder:

Verksamhet	Ur VO-chefs kommentarer
Primärvård produktion	Läkarbristen är ett stort bekymmer som inte fixas snabbt. Neddragning på övrig personal medför att man inte säger sig klara uppdraget. Försöker minimera användande av stafettläkare genom intensifierad läkarrekrytering och egna ST-block samt ser över kostnader för lab, röntgen & läkemedel
Service	"Samtliga problemområden är svåra att påverka då följderna för kärnverksamheten blir mycket påtagliga"
Medicin	Relativt framgångsrikt arbete har bedrivits ute på basenheterna utifrån specificerade åtgärdsplaner. Försöker härtill minimera hyrläkare genom egen rekrytering.
Kirurgi	De stora utmaningarna för verksamhetsområdet har legat i genomförandet av Projekt Balans där vissa områden har haft svårt att nå målen framförallt vad gäller vårdplatssituationen. Genomförda centrumbildningar skall bidra till att ledning och medarbetare kommer närmare varandra
Regionvård	Bild- och funktionsmedicin har utökat sin åtgärdsplan efter maj månads utfall. Däremot är inga åtgärder inom regionvården vidtagna p g a lägre intäkter, överskridande inom serviceavtal och medicinska biobanken; allt i överenskommelse med landstingsledningen.
Habiliterings centrum /Hjälpmiddels verksamheten	Hjälpmiddelsverksamhetens underskott består till 100% av kostnader för hjälpmedel. Kommande omorganisation "kommunalisering av hemsjukvården", kan komma att förändra bilden framöver: Rekrytering till HabC har varit framgångsrik under hösten.

Angående förutsättningar:

Verksamhet	Ur VO-chefs kommentarer
Primärvård produktion	-"Ett brett uppdrag kombinerat med en av de lägsta ersättningarna inom primärvård i Sverige gör att det inte är realistiskt att tro att vi klarar det finansiella målet". Dras med underskott från tidigare år. Planerade åtgärder inför 2013 hör till hemsjukvårdens övergång samtidigt som denna utgör orosmoment för viss övertalighet
Service	Saneringsproblematiken på sjukhusen bedöms trots vidtagna åtgärder vara påtagligt stor och oroande. Inom Informatik medför stor efterfrågan på IT-lösningar en kostnadsdrivande situation. Gjorda budgetjusteringar bedöms lösa tidigare obalanser inom Logistik (sjukresekostnaderna)
Medicin	Relevansen i respektive basverksamhets ekonomiska förutsättningar upplevs otydlig inom verksamheten. Den relativt otekniska bassjukvård som bedrivs upplevs ha svårt att hävda sig mot de tekniktunga verksamheterna i diskussioner om fördelning av budget. De stora verksamheterna uppges ha svårt att klara sig med färre vårdplatser än vad som är kvar efter gjorda neddragningar.
Kirurgi	Relevansen i respektive basverksamhets ekonomiska förutsättningar har under lång tid framförts som otydlig inom verksamheten. Redan kända obalanser i 2012 års budget har inte kunnat åtgärdas under 2012 men uppges dock vara hanterat inför 2013. Produktionsplanering utifrån kapacitet blir avgörande men problemet kring vårdgarantin bedöms kvarstå.
Regionvård	De redan kända obalanserna i 2012 års budget har inte kunnat åtgärdas under 2012. Tillskott för läkemedel, serviceavtal, sällläkemedel samt viss utökning inom cancervården på sammanlagt 17 Mkr förbättrar situationen inför 2013
Habiliteringsc entrum/Hjälp- medelsverksa mheten	Vad gäller hjälpmedelskostnaderna kommer dessa att hanteras efter kommunaliseringen då det bör bli tydligt vad landstinget ska komma att hantera.

3.4 Bedömning

- Finansiella mål för god ekonomisk hushållning följs upp i årsredovisningen.
 - Styrelsen konstaterar i årsredovisningen att resultatmålet har klaras eftersom det redovisade årsresultatet, 264 Mkr överstiger 1,7 procent av prognostiserade skatteintäkter och generella statsbidragsintäkter, 112 Mkr. Styrelsen påpekar emellertid i sin redovisning att det uppnådda resultatet i huvudsak beror på intäkter av engångskaraktär samt reversering av tidigare års gjorda nedskrivningar av placeringsmedel. De kommande årens ökade resultatkrav, med syftet att uppnå en rimlig resultatnivå för att långsiktigt kunna stå emot ej påverkbara faktorer som exempelvis konjunkturnedgångar och oro på de finansiella marknaderna, innebär en stor utmaning för ledning och verksamhet. Kostnadsreducerande åtgärder och prioriteringar kommer inte att kunna genomföras ute i verksamheten med mindre att de är tydliga och realistiska. Full fokus på styrning, uppföljning och mätning av beslutade åtgärder krävs härtill.
 - Landstinget klarar målsättningen att samtliga investeringar ska finansieras utan extern upplåning. En förutsättning för att detta förhållande skall bestå långsiktigt är att verksamheten genererar positiva kassaflöden.
 - Landstingets målsättning är att finansiera det totala pensionsåtagandet till minst 25 procent vid utgången av 2015. För 2012 finns ingen specifik målan-

givelse. Vi avstår från att kommentera rimligheten av att målsättningen skall kunna vara infriad vid utgången av 2015 utan konstaterar att betydande osäkerheter råder såväl sett till hur de finansiella instrumenten som pensionskulden utvecklar sig över målperioden.

- Ett positivt balanserat resultat har uppnåtts under 2012 till följd av en intäkt av engångskaraktär vilken inte var känd vid budgettillfället. Det justerade resultatet har emellertid inte till fullo räckt till att återställa det resterande underskottet härrörande från 2008 och 2009, med krav på återställande under 2012. För de resterande 30 Mkr behöver återställningen skjutas upp till 2013. Härigenom bedöms balanskravet för 2012 inte vara uppfyllt.
- De negativa avvikelser som förekommer i verksamheten beror i stor utsträckning på känd problematik som exempelvis;
 - brist på egna specialistläkare medför dyra lösningar för att klara uppsatta verksamhetsmål,
 - svårigheter att åstadkomma en optimal planering med begränsningar i kapacitet utan att tillgängligheten påverkas negativt,
 - svårigheter att allmänt bromsa kostnadsutvecklingen, samt
 - en mer eller mindre beständig underskottsproblematik utan täckning i budget.

4 Den interna kontrollen inom redovisningsområdet

I Kommunallagen 9 kap. 9 § stadgas att revisorerna skall pröva om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Vi har i en särskilt utförd granskning bedömt huruvida förvaltningarna genomfört och avrapporterat 2012 års intern kontrollarbete i enlighet med landstingets riktlinjer för intern kontroll. Vår sammanfattande bedömning efter den granskningen är att landstinget till del har genomfört de kontrollåtgärder man planerat i internkontrollplanen. Det tycks finnas svårigheter att få en planerad internkontrollprocess på plats vilket bland annat gett effekten att delar av internkontrolluppföljningen inte genomförts under året. I likhet med förra året finns inga kontroller som berör ekonomi- och administrativa rutiner såsom lönehantering vilket vi ser som en brist.

Baserat på vår erfarenhet av landstingets system och rutiner tillsammans med våra granskningar av delårs- och årsbokslut och de dialoger vi underhand haft med landstingets ekonomipersonal gör vi bedömningen att en tillfredsställande intern kontroll föreligger inom redovisningsområdet.

5 Slutsatser

Efter genomförd granskning bedömer vi att

- den finansiella redovisningen har tagits fram i enlighet med Lag om kommunal redovisning, god redovisningssed/normgivning och landstingets centrala riktlinjer,
- räkenskaperna ger i allt väsentligt en rättvisande bild av resultatet 2012 och ställning per 2012-12-31,
- landstinget uppnår två finansiella målgivelser för 2012. Årets investeringar har kunnat finansieras utan extern upplåning medan resultatmålet uppnåtts i huvudsak beroende på intäkter av engångskaraktär samt reversering av tidigare års gjorda

nedskrivningar av placeringsmedel. Ett tredje mål, om att vid utgången av 2015 kunna finansiera det totala pensionsåtagandet till minst 25 procent, saknar specifik målangivelse för 2012,

- ett positivt balanserat resultat har uppnåtts under 2012 till följd av intäkt av engångskaraktär vilken inte var kända vid budgettillfället. Det justerade resultatet har emellertid inte till fullo räckt till att återställa det resterande underskottet härrörande från 2008 och 2009, med krav på återställande under 2012. För de resterande 30 Mkr behöver återställningen skjutas upp till 2013. Härigenom bedöms balanskravet för 2012 inte vara uppfyllt,
- tillfredsställande intern kontroll bedöms föreligga inom redovisningsområdet.

Umeå den 13 mars 2013

Peter Bjureberg
Auktoriserad/certifierad revisor

Malin Blom
Godkänd/certifierad revisor